

що інноваційні технології навчання, при раціональному використанні з традиційними методами навчання, повинні виводити успішність студентів на більш високий рівень, оскільки значно стимулюють їх навчальну діяльність.

Література

1. В.П. Черних, Б.С. Зіменковський, І.С. Гриценко / Органічна хімія. // Підручник для студентів вищих навчальних закладів, Харків. Видавництво НФаУ «Оригінал». 2008. – 752 с.
2. Пометун О.І., Пироженко Л.В. Сучасні заняття. Інтерактивні технології навчання. – К: А.С.К., 2004. – 192 с.
3. Сучасні освітні технології [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://berdschool3.ucoz.ru/publ/1-1-0-2>.

ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ОСНОВ ЗДОРОВ'Я НА КАФЕДРІ ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ ТА КОРЕКЦІЙНОЇ ОСВІТИ ХНПУ ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ

*Ю.Д. Бойчук, А.І. Галій
м. Харків, Україна*

Упродовж останніх десяти років стан здоров'я населення України змінюється на гірше. Середній вік людини становить близько 60 років. Багато молодих людей втрачають працездатність, а низький економічний рівень не дозволяє їм отримати ефективне лікування. Помітна тенденція до погіршення стану здоров'я дітей, що виявляється у зниженні функцій імунної системи, кількості захворювань, які раніше були характерні для людей старшого віку (цукровий діабет, пухлини), поширенні екологічно залежних патологій внаслідок аварії на ЧАЕС тощо. Погана обізнаність молоді про шкідливий вплив алкоголю, наркотичних речовин, тютюнопаління, захворюваності на інфекції, що передаються статевим шляхом та ВІЛ-інфікування ще більше погіршує стан здоров'я молоді.

Сказане вище свідчить про те, що період сьогодення характеризується демографічною кризою, адже здоров'я дітей та молоді — майбутнє нашої країни, запорука збереження генофонду й безпеки української нації. Вихід із цієї ситуації вбачається у підвищенні культури здоров'я, формуванні нової свідомості, коли людина буде ставитися до свого здоров'я як до найбільшої цінності. Цього можна досягти засобами освіти. Через навчально-виховний процес школи проходить все підрастаюче покоління держави і його можна вважати визначальним для формування мотивації здорового способу життя.

Національною доктриною розвитку освіти в Україні та низкою нормативно-правових документів передбачено створення умов для реалізації здоров'язбережувальної функції освіти і розгляду здоров'я як мети, змісту і результату навчання. У цих документах визначено перспективні орієнтири і шляхи формування освіченої, вихованої, фізично і духовно здорової української нації. Формування здорового способу життя через освіту виокремлено як один з пріоритетних напрямів державної політики у розвитку освіти. У свідомість освітян закладається розуміння поняття здоров'я як фізичного, психічного, соціального і духовного здоров'я вихованців, тобто здоров'я розглядається як багатовимірний компонент життя людини. Це дозволяє навчити кожного учня вести здоровий спосіб життя на основі життєвих навичок, здатності до творчого розвитку і самовдосконалення.

З метою навчання дітей бути здоровими, відновлювати, зберігати та розвивати своє здоров'я та здоров'я оточуючих у сучасну систему загальної середньої освіти введено інтегрований навчальний предмет «Основи здоров'я», який вивчається з 1 по 9 клас.

Орієнтовні потреби у вчителів основ здоров'я 21700 шкіл України становлять понад 20 тис. осіб. Необхідно відзначити, що 70% учителів, які викладають зараз цей предмет у школі не мають відповідної (та навіть біологічної) підготовки.

Супровідний моніторинг, проведений протягом 2006-2010 років Відділенням моніторингових досліджень освітньої галузі Інституту інноваційних технологій і змісту

освіти Мінмолодьспорту дав змогу виявити основні проблеми впровадження предмета «Основи здоров'я». Згідно результатів цього моніторингу, серед учителів, що навчають основам здоров'я, є вчителі початкових класів, української (російської) мови та літератури, образотворчого мистецтва, трудового навчання, математики, фізики, інформатики, історії, етики, музики, практичні психологи, соціальні педагоги. Цей список доповнюють «педагоги» - режисер, інженер-електромеханік, бібліотекар. Наведені дані є яскравим підтвердженням практики, яка складалася роками в українській школі, а саме те, що основам здоров'я навчають учителі, які не мають жодного відношення до предмета або якщо і мають, то лише опосередковане.

Цю проблему в певній мірі вирішує підготовка на природничому факультеті Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди вчителя біології та основ здоров'я. Підготовку вчителя за цією спеціалізацією здійснює кафедра здоров'я людини та корекційної освіти з 1995 року.

У процесі професійно-педагогічної підготовки у студентів відбувається процес формування теоретичних знань щодо підвищення механізмів відновлення, збереження та зміцнення здоров'я. За структурно-логічною схемою, підготовка майбутніх учителів основ здоров'я, яка закладена у варіативну частину навчального плану, починається з дисципліни «Загальна та педагогічна валеологія», яка викладається у I та II семестрах, у II семестрі студенти ще знайомляться з наступними дисциплінами: «Валеологічні основи рухової активності», «Валеопрфілактика і корекція відхилень поведінки», «Основи репродуктивного здоров'я та планування сім'ї», «Валеологія харчування». З II семестру розпочинається дисципліна «Основи валеологічного моніторингу та валеодіагностика», яка потім продовжується у III семестрі. Також у III-IV семестрах студенти вивчають «Основи гігієни дітей і підлітків»; у IV семестрі студенти слухають дисципліну «Охорона здоров'я матері і дитини», у V - «Долікарська діагностика і невідкладна долікарська допомога» та «Валеофілософія і культура здоров'я». У VI та VII семестрах студентам пропонуються «Здоров'язбережувальні педагогічні технології» і завершує цикл підготовки в бакалавраті дисципліна «Технології та методика навчання основ здоров'я», яка дозволяє підготувати студентів до активної педагогічної практики.

У VI семестрі студенти проходять практику у літніх дитячих оздоровчих таборах; у VII семестрі студенти проходять педагогічну практику на базі шкіл м. Харкова, які входять до Всеукраїнської мережі Шкіл сприяння здоров'я; у VIII семестрі навчальну валеологічну практику, яка проводиться на базі науково-дослідних установ, оздоровчих центрів, лікувально-профілактичних установ.

Те, що підготовка вищеназваних майбутніх учителів основ здоров'я здійснюється на базі підготовки вчителів з біології, має певні переваги, так як студенти більше підготовлені до сприйняття дисциплін медико-біологічного циклу, вони можуть розібратися в складних фізико-хімічних та біохімічних процесах, що протікають в організмі людини, зрозуміти складні процеси на молекулярному та генетичному рівнях. Крім того отримуючи на достатньому рівні психолого-педагогічні дисципліни, вони мають змогу поглибити знання предмету «Здоров'язбережувальні педагогічні технології», що дає змогу забезпечувати в школі валеологізацію всього навчально-виховного процесу.

Як підсумок проходження навчання в бакалавраті є складання студентами кваліфікаційного іспиту з валеології.

Важливим складником професійної підготовки майбутнього вчителя основ здоров'я є науково-дослідна робота. Науково-дослідна робота кафедри здійснюється в рамках державної наукової теми «Теоретико-методичні основи підготовки майбутнього педагога до здоров'язбережувальної освітньої діяльності», у рамках якої студенти працюють над проблемами формування валеологічного світогляду студентської молоді засобами освіти; формування еколого-валеологічної культури особистості; упровадження засад здорового способу життя; розробкою педагогічних технологій та здоров'язбережувальних принципів організації навчально-виховного процесу у середній та вищій школі.

Підсумком науково-дослідної роботи стає підготовка студентами на IV курсі курсової роботи з валеології. Такі роботи мають експериментальний характер і присвячені вивченню різних аспектів стану здоров'я студентської молоді нашого університету, школярів, дослідженню ставлення студентів до різних питань здорового способу життя, шкідливих звичок, створення сім'ї та народження здорової дитини тощо. Часто студенти виконують наукові пошуки на експериментальних базах науково-дослідних установ м. Харкова – Інституту дерматології та венерології, Інституту кріобіології та кріомедицини, Інституту охорони здоров'я та підлітків, Інституту ендокринології та ендокринної патології.

На V курсі проходячи підготовку в спеціалітеті, студенти спеціальності «Біологія, спеціалізація – здоров'я людини» вивчають «Вибрані питання методики викладання основ здоров'я», «Екологічна валеологія», «Психовалеологія», «Екологічна безпека харчування людини», «Корекційна педагогіка» та спецкурс за вибором студента «Еколого-валеологічна культура вчителя», що дозволяє забезпечити ефективну професійну підготовку майбутнього вчителя основ здоров'я.

Але для ефективної підготовки відповідних фахівців, виконання навчального плану є ще не зовсім достатнім. Велике значення має наукова та виховна робота, яку проводить кафедра. Зокрема, традиційним стало проведення кафедрою наукових семінарів, загальноуніверситетських науково-просвітницьких валеологічних акцій, Тижнів здоров'я, різних виховних заходів, спрямованих на боротьбу з тютюнопалінням та вживанням алкоголю і наркотиків.

Щорічно, до 1 грудня – Міжнародного дня боротьби зі СНІДом, кафедра проводить загальноуніверситетську акцію.

Під час акції, у медпункті університету всі бажаючі можуть пройти анонімний експрес-тест на ВІЛ/СНІД. Тестування проводять лікарі Харківського обласного Центру профілактики та боротьби зі СНІДом, з яким кафедра має творчу угоду про співпрацю.

Завжди такі науково-просвітницькі валеологічні акції залишають глибокий слід у свідомості юнаків та дівчат і спонукають їх замислитись над тим, що єдиний спосіб боротьби кожної людини за своє здоров'я та життя – безпечна статевая поведінка і дотримання санітарно-гігієнічних та морально-етичних норм.

На кожну акцію кафедра запрошує багато гостей – представників міського Благодійного фонду «Благо», Харківського обласного відділення Всеукраїнської Мережі людей, які живуть з ВІЛ/СНІД, Благодійного фонду «Довіра», товариства «Червоний Хрест», Харківського обласного центру планування сім'ї та репродукції людини, Соціального центру Армії Спасіння, представників духовенства з Харківської єпархії.

З цього року започаткована ще одна загальноуніверситетська акція, присвячена 7 квітня - Всесвітньому дню здоров'я. До участі в такій акції був запрошений Заслужений лікар України, депутат Харківської обласної ради, радник Голови обласної державної адміністрації з питань санітарно-епідеміологічного нагляду, заступник Голови постійної депутатської комісії з питань охорони здоров'я та соціального захисту, головний лікар Харківського обласного центру здоров'я Володимир Миколайович Святаш. Особливу увагу він приділив профілактиці гіпертонії, основною складовою якої є відмова від шкідливих звичок, зокрема, тютюнопаління і вживання алкоголю, та закликав студентську молодь бути відповідальними у ставленні до свого здоров'я.

Такі виховні заходи мають неоціненний вплив на професійне становлення майбутнього вчителя основ здоров'я, його підготовку до майбутньої здоров'язбережувальної діяльності.